

Regulament privind utilizarea și gestionarea datelor de cercetare în Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca

- document în dezbatere publică,

16 noiembrie 2025 -

I. Introducere

Prezentul regulament normează cadrul instituțional pentru utilizarea, gestionarea și partajarea datelor de cercetare în Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca (UBB). Este aliniat cu principiile FAIR și CARE și se bazează pe promovarea practicilor etice, legale și de înaltă calitate în domeniul datelor în toate activitățile de cercetare și în toate domeniile cunoașterii din cadrul UBB.

Universitatea Babeș-Bolyai, ca universitate de cercetare avansată și educație, recunoaște valoarea datelor obținute prin cercetare și le consideră elemente indispensabile avansului cunoașterii. Pentru a asigura utilizarea responsabilă și sustenabilă a acestor resurse, este necesar un cadru instituțional de referință, aliniat normelor internaționale în domeniu, care să sprijine comunitatea academică UBB în procesul de colectare, stocare, documentare, analiză, protejare și diseminare a datelor de cercetare.

Acest regulament își propune să încurajeze o cultură instituțională a creării și utilizării datelor de cercetare în mod transparent, cu respectarea principiilor de profesionalism, integritate și în conformitate cu bunele practici acceptate la nivel internațional.

Prevederile sale susțin responsabilitatea autorilor și utilizatorilor de date de cercetare față de respectarea legislației în vigoare, a drepturilor de proprietate intelectuală, a confidențialității și a sensibilităților culturale, etice și sociale. Prin adoptarea sa, UBB își afirmă angajamentul de a crea condițiile optime pentru ca datele rezultate din activitățile de cercetare să fie recunoscute ca bunuri academice de valoare, să fie corect gestionate pe întregul lor ciclu de viață și, acolo unde este posibil și adecvat, să fie puse la dispoziția comunității științifice și a societății în ansamblu.

II. Principii și termeni de referință

1. Ce sunt datele de cercetare (*Research data*)?

Datele de cercetare sunt acele informații, înregistrări, observații, măsurători sau materiale, indiferent de forma ori suportul lor (digital sau fizic), care sunt generate, colectate, prelucrate sau utilizate în cadrul activităților de cercetare. Ele constituie baza pe care se fundamentează concluziile științifice și pot include atât date brute, cât și date derivate sau prelucrate, împreună cu documentația și metadatele necesare pentru

interpretarea și reutilizarea lor¹. În practică, termenul „date de cercetare” se referă la orice informații structurate, obținute ca rezultat al activităților de cercetare și utilizabile mai de departe în alte activități de cercetare, ale căror dimensiuni nu permit prezentarea lor *in extenso* împreună cu rezultatele publicate (studii, articole, capitole, cărți) și care, prin urmare, sunt puse la dispoziția comunității științifice prin găzduirea lor în spații digitale dedicate (repozitoriile de date).

2. Ce este un repozitoriu de date?

Repozitoriile de date de cercetare sunt depozite digitale utilizate pentru:

- Păstrarea datelor de cercetare pe termen lung;
- Relaționarea datelor cu produsele publicate ale cercetării;
- Facilitarea descoperirii și accesibilitatea datelor;
- Sprijinirea conformității cu cerințele instituționale și ale finanțatorilor.

Pentru a facilita identificarea informației din seturile de date găzduite, repozitoriile folosesc metadata - sisteme de descriptori care urmează structuri și modele de descriere standardizate.

Alegerea unui repozitoriu pentru datele de cercetare trebuie să se facă având în vedere criterii precum:

- acoperirea tematică a repozitoriului (repozitorii specifice unor domenii vs. repozitorii cu caracter general);
- tipul de licențiere pus la dispoziție de repozitoriu (e.g., [Creative Commons](#));
- capacitate de stocare și tipuri de metadata asociate;
- integrarea identificatorilor persistenți (e.g., [DOI](#), [ORCID](#));
- cerințele autorității finanțatoare;
- jurisdicția serverelor pe care se stochează datele (care poate să difere de jurisdicția sediului principal al instituției / companiei care oferă soluția de stocare și care trebuie să fie compatibilă cu legislația privind protecția datelor personale);
- soluțiile de suport și arhivare pe termen lung oferite.

3. Ce este un Plan de Management al Datelor (*Data Management Plan – DMP*)?

Un Plan de Management al Datelor (PMD) este un document structurat, realizat de obicei în primele etape ale implementării unui proiect de cercetare sau chiar în faza depunerii propunerii de finanțare, care detaliază:

- Cum vor fi colectate, organizate, stocate, procesate și partajate datele de cercetare în respectul proiectului;
- Roluri și responsabilități pentru activitățile legate de date;
- Considerații etice și legale privind gestionarea datelor;
- Platforme și depozite destinate stocării și conservării datelor;

¹ https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-pilot-guide_en.pdf

- Măsuri de prevenire și răspuns la situații

La nivel internațional, există șabloane specifice pentru planurile de gestiune a datelor, iar UBB încurajează utilizarea acestora, în funcție și de cerințele și recomandările autorității finanțatoare a cercetării. Câteva exemple recomandate:

- ARGOS (OpenAIRE): <https://argos.openaire.eu>
- DMPonline (Centrul de Curație Digitală din Regatul Unit): <https://dmponline.dcc.ac.uk>
- Șabloane DMP Horizon Europe: <https://ec.europa.eu/research/participants/documents/downloadPublic?documentIds=080166e502e83f42&appId=PPGMS>

4. Ce sunt principiile FAIR?

Principiile FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable) sunt un set de standarde, instrucțiuni și practici reglementate la nivel internațional, care normează gestiunea datelor de cercetare în așa fel încât să asigure identificarea și reutilizarea cât mai eficientă a acestora, atât de către cercetători umani cât și de către programe informatice. Principiile FAIR presupun că datele de cercetare sunt²:

- ușor de găsit (*Findable*): datele trebuie să fie ușor de localizat atât de către oameni, cât și de către programe informatice, prin utilizarea de identificatori și metadata standardizate;
- accesibile (*Accessible*): odată localizate, datele trebuie să poată fi accesate și transferate într-un nou mediu de lucru prin protocoale bine definite, în condiții de utilizare clare;
- interoperabile (*Interoperable*): datele trebuie să poată fi integrate cu alte seturi și sisteme de date, utilizând standarde recunoscute;
- reutilizabile (*Reusable*): datele trebuie să fie bine descrise și documentate prin metadata, încât să permită replicarea și reutilizarea.

Utilizarea principiilor FAIR îmbunătățește transparența și reproductibilitatea cercetării, promovează colaborarea între cercetători și crește vizibilitatea și gradul de reutilizare ale datelor. De asemenea, utilizarea principiilor FAIR reprezintă o cerință obligatorie pentru accesarea programelor de finanțare a cercetării susținute de Comisia Europeană (Horizon Europe 2021–2027)³ și de alți finanțatori, inclusiv de autoritățile finanțatoare ale cercetării din România⁴.

5. Ce sunt principiile CARE?

Spre deosebire de principiile FAIR, care abordează prioritar aspectele tehnice, principiile CARE se concentrează pe administrarea etică a datelor de cercetare, în

² Wilkinson, M., Dumontier, M., Aalbersberg, I. et al. The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. Sci Data 3, 160018 (2016). <https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18>; <https://www.go-fair.org/fair-principles/>

³ <https://horizoneuropencpportal.eu/repository/5b7fcc0e-73da-4e76-8b46-3682a36fa59b>.

⁴ <https://uefiscdi.gov.ro/news-romania-national-roadshow-collaborative-fair-data-practices-tools>.

special în ceea ce privește datele obținute prin interacțiunea cu comunitățile indigene și cu cele marginalizate. Principiile CARE presupun⁵:

- existența unui beneficiu colectiv (*Collective benefit*) adus de respectivele date, a căror utilizare trebuie să promoveze bunăstarea comunităților care le-au generat;
- păstrarea controlului comunităților indigene / marginalizate asupra datelor lor (*Authority to control*);
- asumarea de către cercetători a unei atitudini de responsabilitate și sensibilitate culturală (*Responsibility*), reflectată inclusiv în seturile de date create;
- utilizarea etică a datelor (*Ethics*) presupune respectarea drepturilor, demnității și valorilor comunităților care le-au generat.

III. Principii și practici privind gestiunea datelor de cercetare în UBB Cluj-Napoca

1. Datele de cercetare produse în UBB Cluj-Napoca vor fi gestionate conform prezentului regulament și în conformitate cu principiile și normele etice, așa cum sunt ele normate la nivel național (e.g., [Ghid de integritate în cercetarea științifică](#), [Codul-cadru de etică și deontologie universitară](#)) și intern, la nivelul UBB (e.g., [Codul cadru de etică și deontologie universitară](#), recomandările [Consiliului Științific al UBB](#));
2. Se recomandă, anterior realizării cercetării, familiarizarea cu cerințele specifice ale periodicelor științifice / editurilor în care se intenționează publicarea rezultatelor, cu precădere a celor privind obținerea avizelor etice și a celor privind colectarea și gestionarea datelor. Poate fi utilă în acest sens utilizarea unor liste de verificare ale unor instituții internaționale de profil (e.g., [U.K. Research Integrity Office](#); [University of Cambridge, Good Research Practice Checklist](#); [Harvard University, Researchers Checklist](#));
3. Pentru a asigura familiarizarea studenților cu conceptele, principiile și practicile asociate datelor de cercetare, cursurile de metodologie și etică a cercetării desfășurate în UBB Cluj-Napoca și în special cele desfășurate în cadrul școlilor doctorale vor include în mod obligatoriu referiri la acest subiect;
4. Membrii comunității UBB care desfășoară individual activități de cercetare generatoare de date cu potențial de a fi reutilizate, inclusiv în cadrul cercetărilor doctorale, sunt încurajați să redacteze un Plan de Management al Datelor, utilizând instrumentele specificate la punctul II.3 *supra* sau alte instrumente și bune practici adecvate și recomandate de către autoritățile finanțatoare;

⁵ <https://www.gida-global.org/care>

5. În cadrul proiectelor de cercetare desfășurate în cadrul UBB Cluj-Napoca, indiferent de sursa de finanțare, care generează date reutilizabile, va fi redactat în mod obligatoriu, într-o etapă cât mai timpurie și de preferat anterior debutului cercetării, un Plan de Management al Datelor, utilizând instrumentele specificate la punctul II.3 *supra* sau alte instrumente și bune practici adecvate;
6. În cazul preluării și reutilizării unor date de cercetare generate de o terță parte, cercetătorii UBB Cluj-Napoca sunt încurajați să verifice sistemul de licențiere sub care respectivele date au fost făcute publice și să respecte prevederile aferente;
7. Pe parcursul derulării cercetării va fi avută permanent în vedere asigurarea calității datelor de cercetare, astfel încât întregul proces de creare, utilizare și stocare a acestora să fie compatibil cu principiile FAIR (punctul II.4 *supra*). Această cerință implică inclusiv documentarea procesului de obținere a datelor, a protocoalelor urmate și a instrumentelor utilizate, cu scopul de a asigura, acolo unde specificul cercetării permite, reproductibilitatea pașilor și a produsului final al cercetării;
8. Pe întregul parcurs al derulării cercetării trebuie asigurată integritatea procesului de creare, utilizare și gestionare a datelor. Cercetătorii (în cazul proiectelor de echipă, directorii de proiect și membrii însărcinați specific cu gestiunea datelor) sunt responsabili pentru asigurarea faptului că toate activitățile legate de date respectă:
 - normele interne ale UBB Cluj-Napoca privind principiile de etică și integritate aplicabile colectării și gestiunii datelor de cercetare, inclusiv consimțământul informat pentru colectarea datelor;
 - legislația națională și cea internațională privind proprietatea intelectuală și protecția datelor personale ([GDPR](#)), inclusiv procedurile privind anonimizarea sau pseudonimizarea datelor sensibile sau personale;
 - practici aliniate principiilor CARE (II.5, *supra*) în cazul datelor provenite de la comunități indigene / marginalizate;
 - bunele practici solicitate de autoritatea finanțatoare și asumate contractual;
9. La finalul cercetării, datele reutilizabile vor fi publicate în repozitorii de specialitate, de preferat în format cu Acces Deschis (*Open Access*), folosind o licențiere recunoscută internațional (e.g., [Creative Commons](#)) și însoțite de toate metadatele și informațiile necesare identificării corecte în vederea utilizării de către terți cercetători. În situațiile în care seturile de date nu pot fi publicate

cu acces deschis, este obligatoriu ca cel puțin metadatele și informațiile descriptive asociate să fie public accesibile;

10. Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca recomandă stocarea datelor de cercetare prioritar în repoziitoriul instituțional Digital Commons Data – UBB (<https://opendata.openscience.ubbcluj.ro/research-data/>), cu excepția situațiilor în care autoritatea finanțatoare prevede în mod explicit obligativitatea stocării lor într-un alt repozițoriu (e.g., [Zenodo](#)), în cazul proiectelor susținute prin instrumente financiare ale Comisiei Europene).

IV. Aplicare și sprijin

Acest regulament este aplicabil tuturor membrilor comunității UBB Cluj-Napoca care desfășoară activități de cercetare ce au ca rezultat generarea de date științifice, indiferent de forma de afiliere și de durata afilierii (i.e., angajați pe perioadă nedeterminată, angajați pe perioadă determinată, studenți – inclusiv studenți doctoranzi).

Instruirea, asistența și consultanța sunt disponibile prin intermediul [Oficiului pentru Știința Deschisă al UBB Cluj-Napoca](#).

V. Surse și referințe suplimentare

CARE principles for Indigenous Data Governance, <https://www.gida-global.org/care>

FAIR Data. A quick guide for researchers, <https://horizoneuropencpportal.eu/repository/5b7fcc0e-73da-4e76-8b46-3682a36fa59b>.

FAIR Principles, <https://www.go-fair.org/fair-principles/>

Guidelines to the Rules on Open Access to Scientific Publications and Open Access to Research Data in Horizon 2020, https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-pilot-guide_en.pdf

OpenAIRE Guides for Researchers. How to make your data FAIR, <https://www.openaire.eu/how-to-make-your-data-fair>

OpenAIRE Guides for Researchers, How to comply with Horizon Europe mandate for Research Data Management, <https://www.openaire.eu/how-to-comply-with-horizon-europe-mandate-for-rdm>

Romania National Roadshow – Collaborative FAIR Data practices and tools, <https://uefiscdi.gov.ro/news-romania-national-roadshow-collaborative-fair-data-practices-tools>.

Universitatea din Bologna: Politica de gestionare a datelor de cercetare -
<https://www.unibo.it/en/attachments/university-policy-on-research-data-management/@@download/file/The-University-Policy-on-research-data-management.pdf>

Universitatea Politehnică din Torino: <https://www.polito.it/en/social-impact/polito-libraries/open-science/research-data-management-according-to-fair-principles>

Universitatea Utrecht: Ghiduri pentru gestionarea datelor de cercetare:
<https://www.uu.nl/en/research/research-data-management/guides>

Wilkinson, M., Dumontier, M., Aalbersberg, I. et al. The FAIR Guiding Principles for scientific data management and stewardship. Sci Data 3, 160018 (2016).
<https://doi.org/10.1038/sdata.2016.18>